

GYLDENDALS JURIDISKE HÅNDBØKER

CHRISTINA JENSEN

Håndbok i småkravprosess

GYLDENDAL

Håndbok i småkravprosess

CHRISTINA JENSEN

Håndbok i småkravprosess

 GYLDENDAL

© Gyldendal Norsk Forlag AS 2023
1. utgave, 1. opplag 2023

ISBN 978-82-05-58730-4
Omslagsdesign: Kristin Berg Johnsen
Sats: Type-it AS, Trondheim 2023
Brødtekst: 10,5/15 pkt. Minion Pro
Papir: 90 g Amber Graphic
Trykk: Mediehuset Andvord AS, Norge

Alle henvendelser om boken kan rettes til
Gyldendal Akademisk
Postboks 6730 St. Olavs plass
0130 Oslo

www.gyldendal.no/akademisk
akademisk@gyldendal.no

Det må ikke kopieres fra denne boken i strid med åndsverkloven eller avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning og kan straffes med bøter eller fengsel.

Alle Gyldendals bøker er produsert i miljøsertifiserte trykkerier.
Se www.gyldendal.no/miljo

Innhold

KAPITTEL 1 INNLEDNING	13
1.1 Bokens formål og struktur	13
1.2 Introduksjon til småkravprosessen	14
1.3 Betydningen av menneskerettslige forpliktelser i småkravsaker	15
1.4 Kort om innholdet i proporsjonalitetsvurderingen	16
1.5 Kort om selvprosederende parter	19
1.6 Småkravsakers relevans på veien mot advokatbevilling	20
KAPITTEL 2 PROSESSUELLE FORUTSETNINGER FOR SMÅKRAVBEHANDLING	23
2.1 Hva må gjøres før stevning sendes til tingretten?	23
2.2 Kravet om forlikrådsbehandling før tingrettsbehandling	24
2.3 Småkravsaker som aldri behandles av forlikrådet	25
2.4 Når kan en småkravsak unngå behandling hos forlikrådet? ..	26
2.4.1 Tvistesummen overstiger kr 200 000, og partene har vært bistått av en advokat	26
2.4.2 Saken behandles hos en nemnd	28
2.4.3 Utenrettslig mekling	29
2.5 Når kan offentlig godkjent nemndsbehandling være et alternativ?	30
2.5.1 Generelt om nemndsbehandling	30
2.5.2 Nemnder som treffer bindende avgjørelser	31
2.5.3 Nemnder som ikke treffer bindende avgjørelser	33
2.6 Alminnelige prosessforutsetninger for tingrettsbehandling ...	36
2.7 Er gruppesøksmål egnet for den aktuelle saken?	37

KAPITTEL 3	SMÅKRAVPROSESSENS ANVENDELSESOMRÅDE . . .	39
3.1	Rettslig grunnlag for småkravprosessens anvendelsesområde .	39
3.2	Skal alle saker med en tvistesum under kr 250 000 behandles etter småkravprosessens?	40
3.3	Kan saker med en tvistesum over kr 250 000 behandles etter småkravprosessens?	41
3.3.1	Partene må samtykke til at småkravprosessens kan anvendes	41
3.3.2	Retten må beslutte at småkravprosessens skal anvendes	44
3.3.3	Samtykkets betydning for erstatning av sakskostnadene	47
3.4	Kan saker som omhandler ideelle verdier, behandles etter småkravprosessens?	48
3.4.1	Hvordan trekkes skillet mellom saker om formuesverdier og saker om ideelle verdier?	48
3.4.2	Retten kan avgjøre at saker om ideelle verdier likevel skal behandles etter småkravprosessens	51
3.4.3	Adgangen til å anke rettens beslutning om å anvende småkravprosess i en sak om ideelle verdier	52
3.5	Hvordan fastsettes verdien av en småkravsak?	54
3.5.1	Utgangspunktet er den omtvistede summen	54
3.5.2	Beregning av tvistesum når kravet er delvis erkjent . . .	57
3.5.3	Beregningen der det er flere krav mot samme part, eller det fremmes motkrav	58
3.5.4	Skal renter inntas ved verdifastsettelsen?	58
3.5.5	Partene har ikke angitt tvistesummen	60
3.5.6	Muligheten for anke over rettens verdifastsettelse . . .	61
3.6	Når er småkravprosessens utelukket som prosessform?	63
3.6.1	Gruppesøksmål behandles ikke etter småkravprosessens	63
3.6.2	Saker som skal behandles etter en spesialprosess, skal ikke behandles etter småkravprosessens	64
3.6.3	Indispositive saker behandles ikke etter småkravprosessens	66

3.6.4	Sakens betydning utelukker behandling etter småkravprosessen	67
3.6.5	Saken kan ikke behandles forsvarlig etter småkravprosessen	74
3.6.6	Saksøkerens mulighet for å trekke saken uten sakskostnadsansvar	79
3.6.7	Kan partene avtale at småkravprosessen ikke skal anvendes?	80
3.7	Tvist om prosessform	80
KAPITTEL 4 SAKSFORBEREDELSEN		83
4.1	Saksforberedelsens formål i småkravprosessen	83
4.2	Krav om forhåndsbetaling av rettsgebyr for selvprosederende parter	84
4.3	Utforming av stevning og tilsvaret	85
4.3.1	Generelt om stevningen	85
4.3.2	Nærmere om stevningens innhold	86
4.3.3	Mulighet for forenklet stevning	90
4.3.4	Generelt om tilsvaret	92
4.3.5	Nærmere om tilsvarets innhold	94
4.3.6	Hvor skal søksmål reises?	95
4.3.7	Konsekvensen av mangler ved stevning eller tilsvaret ...	97
4.3.8	Særlig om rettens bidrag til å utforme stevning og tilsvaret	98
4.4	Kan krav kumuleres?	100
4.5	Er det mulig å gjennomføre en forenklet domsbehandling? ..	100
4.5.1	Rettslig grunnlag for forenklet domsbehandling i småkravsaker	100
4.5.2	Gangen i en forenklet domsbehandling	101
4.5.3	Er det tale om et uholdbart krav eller uholdbare innsigelser mot kravet?	103
4.6	Kan det gjennomføres planmøte?	104
4.7	Kan retten mekle på saksforberedelsesstadiet?	106
4.7.1	Kan retten legge til rette for løpende mekling under forberedelsen?	106
4.7.2	Kan rettsmekling benyttes i småkravsaker?	109

4.8	Rettens ansvar for en effektiv saksforberedelse	110
4.8.1	Hva innebærer rettens plikt til aktiv saksstyring?	110
4.8.2	Når og hvordan kan retten sette frister under saksforberedelsen?	111
4.9	Når kan bevis og prosesshandlinger avskjæres?	112
4.9.1	Utgangspunktet for avskjæring	112
4.9.2	Preklusjon av prosesshandlinger	113
4.9.3	Preklusjon av partenes innsigelser	118
4.9.4	Avskjæring av bevis med manglende betydning for saken	121
4.9.5	Avskjæring av bevis på grunn av manglende proporsjonalitet	125
4.10	Når kan det kreves bevistilgang?	126
4.10.1	Adgangen til å kreve bevistilgang	126
4.10.2	Adgangen til å nekte bevistilgang	128
4.11	Hvilke krav kan stilles til dommerens veiledning i småkravsaker?	130
4.11.1	Rettsgrunnet for rettens veiledning	130
4.11.2	Adgangen til prosessuell veiledning	131
4.11.3	Adgangen til materiell veiledning	132
4.11.4	Konkrete følger av kravet til dommerens upartiskhet	136
4.11.5	Særlig om EØS-rettslige problemstillinger og forbrukersaker	137
4.11.6	Veiledningens form	140
4.12	Saksforberedelsens avslutning	141
KAPITTEL 5 RETTSMØTE TIL SLUTTBEHANDLING AV SAKEN . . .		143
5.1	Nærmere om sluttbehandlingen	143
5.2	Kappeplikten for rettens aktører	144
5.3	Hvordan gjennomføres et sluttbehandlingsmøte?	145
5.3.1	Sluttbehandlingsmøtets tidsramme	145
5.3.2	Sluttbehandlingsmøtets oppsett	147
5.3.3	Innledningsfasen av sluttbehandlingen	148
5.3.4	Bevisførsel under sluttbehandlingen	150
5.3.5	Kan retten mekle under sluttbehandlingen?	157
5.3.6	Prosedyren	157

5.3.7	Kan retten sette tidsrammer for det enkelte prosessesteget?	159
5.3.8	Replik og duplikk	160
5.4	Skal saken behandles skriftlig eller muntlig?	161
5.4.1	Er det ønskelig av prosessøkonomiske hensyn med en skriftlig sluttbehandling?	161
5.4.2	Har partene inngått avtale om at behandlingen skal være skriftlig?	163
5.4.3	Kan det inngås avtale om skriftlig behandling forut for saksanlegg?	163
5.3.4	Kan partene bindes til skriftlig behandling ved passivitet?	164
5.4.5	Kan det besluttes en kombinert sluttbehandling?	165
5.4.6	Skriftlig sluttbehandling og retten til kontradiksjon ..	167
5.5	Skal saken gjennomføres via fjernmøte?	168
5.5.1	Hvordan gjennomføres et fjernmøte?	168
5.5.2	Når kan fjernmøte benyttes?	169
5.5.3	Bruk av fjernavhør	172
5.6	Rettens sammensetning	174
5.6.1	Hvor mange dommere settes retten med?	174
5.6.2	Kan det benyttes alminnelige meddommere?	174
5.6.3	Kan det benyttes fagkyndige meddommere?	175
5.7	Avskjæring av prosesshandlinger under sluttbehandlingen ...	176
5.7.1	Kan bevis, krav, påstander og påstandsgrunnlag prekluderes under sluttbehandlingen?	176
5.7.2	Avskjæring av bevis begrunnet i proporsjonalitetshensyn	178
5.7.3	Avskjæring av bevis på annet grunnlag	179
5.8	Frister for domsavsigelsen	181
5.8.1	Hva er fristen for domsavsigelse etter inngitt stevning?	181
5.8.2	Når kan partene forvente domsavsigelse etter at sluttbehandlingen er avsluttet?	182
5.8.3	Når kan dommerens fristoversittelse medføre kritikk? ..	183
5.9	Hva kan partene forvente av dommerens begrunnelse?	185

KAPITTEL 6 OVERPRØVING AV AVGJØRELSE I	
SMÅKRAVPROSESSEN	189
6.1 Forholdet mellom opphevelse og anke	189
6.2 Opphevelse av saken er hovedregelen ved inngivelse av anke .	190
6.3 Når kan en småkravsak tillates fremmet for ankebehandling? .	194
6.3.1 Krav om samtykke til anke av saker under kr 250 000 .	194
6.3.2 Argumenter for å gi samtykke til anke	195
6.3.3 Kan en partshjelpers behov for avklaring av et rettsspørsmål legitimere ankesamtykke?	198
6.3.4 Verdifastsettelsen ved anke av en småkravsak med krav og motkrav	198
 KAPITTEL 7 SAKSKOSTNADER	 201
7.1 Utgangspunkt for sakskostnadsvurderingen i småkravsaker ..	201
7.2 Hvilke kostnadsposter kan dekkes?	202
7.2.1 Kun angitte kostnadsposter kan kreves erstattet av motparten	202
7.2.2 Kostnader knyttet til innstilt forlikrådsbehandling ...	203
7.2.3 Partenes reiseutgifter	204
7.2.4 Advokatutgifter	204
7.2.5 Rettsgebyret	205
7.2.6 Fagkyndige meddommere	205
7.2.7 Partens godtgjørelse for eget arbeid	206
7.2.8 Merverdiavgift knyttet til advokatbistand eller fagkyndige meddommere	207
7.2.9 Den alminnelige nødvendighetsvurderingen	209
7.3 Hva er rammene for kostnadsdekningen for rettshjelp og fagkyndige meddommere?	210
7.3.1 Kostnadsrammene er absolutte	210
7.3.2 20 prosent-grensen	211
7.3.3 Beløpsgrensen	212
7.3.4 Hvordan beregnes maksimumstaket for sakskostnader der det er tale om ideelle verdier?	213
7.3.5 Hvilke regler gjelder der tvistesummen endres underveis?	215

7.4	Kan samtlige kostnader dekkes av motparten?	217
7.4.1	Kostnader påløpt på grunn av en unødvendig rettsprosess	217
7.4.2	Forsømmelige forhold på motpartens side	221
7.4.3	Særlig om småkravsaker der motparten er et finansforetak	226
7.5	Hvem bærer kostnadene knyttet til ankebehandling?	228
7.5.1	Kostnader ved å oppheve dommen	228
7.5.2	Ordinær ankebehandling	230
7.5.3	Anke av prosessuelle avgjørelser	231
7.6	Erstatning fra staten ved saksbehandlingsfeil	232
7.6.1	Saksbehandlingsregler for behandlingen av krav om erstatning fra staten	232
7.6.2	Vilkårene for at staten skal bli erstatningsansvarlig ...	233
7.6.3	Kort om den vinnende partens kostnader knyttet til opphvelse av førsteinstansens dom	238
7.7	Sakskostnadsoppgave	239
7.8	Rettshjelpsforsikring som alternativ finansieringsmetode ...	240
	LITTERATUR	242
	LOVER OG KONVENSJONER	245
	DOMMER	251

